

РЕЦЕНЗИЯ

от Николета Василева Пътова – доц. д-р в Института за литература

при Българската академия на науките,

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност

„професор“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

в област на висше образование 2. Хуманитарни науки,

професионално направление 2.1. Филология. Българска литература – Възрожденска литература

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 31 от 11.04.2025 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра по „Българска литература и теория на литературата“ към Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, като кандидат участва доц. д-р Елена Славова Гетова от Катедра „Българска литература и теория на литературата“, Филологически факултет на ПУ. За участие в обявения конкурс не е подаден друг комплект документи и доц. д-р Елена Славова Гетова от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ е единственият кандидат, явил се на конкурса.

Със заповед № РД 22-1339 от 10.06. 2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в ПУ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, Българска литература – Възрожденска литература, обявен за нуждите на катедра „Българска литература и теория на литературата“ към Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на получените материали

Обявеният конкурс за „професор“, описан по-горе, е съобразен със съответните процедурни изисквания. Сред предадените за рецензиране материали е монографичното изследване на Елена Гетова „Петко-Славейковият журналистически XIX век“ (УИ „Паисий Хилендарски“, 2022, ISBN 978-619-202-744-5), с което е отговорено на изискването за участие в професорски конкурс. Предложени са 20 научни статии, които допълват списъка с научни публикации за конкурса.

Комплектът от материали, подготвен от доц. д-р Елена Гетова, е подаден на хартиен носител и в дигитален вариант и е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ. Документите за участие в конкурса съдържат:

- Научни трудове (копия на публикациите);
- Документи за учебна работа;
- Документи за научноизследователска дейност;
- Молба до ректора на ПУ;
- Автобиография;
- Диплома за висше образование;
- Диплома за научна и образователна степен „доктор“;
- Свидетелство за научно звание;
- Списък на научните трудове;
- Справка за съответствие с минималните национални изисквания;
- Декларация за оригиналност и достоверност;
- Анотации на материалите;
- Анотации на материалите на англ.;
- Самооценка на приносите;
- Самооценка на приносите на англ.;
- Списък на цитиранията;
- Удостоверение за трудов стаж.

Кандидатът доц. д-р Елена Славова Гетова е приложила общо *21 научни труда – 20 статии и 1 монография*. Разпределението на научните трудове по съответни рубрики, в страната и в чужбина, е както следва: приложените научни трудове са публикувани в български издания; две от статиите са поместени в списание, реферирано и индексирано в световноизвестни бази данни с научна информация; останалите обнародвани статии са публикувани в списания с научно рецензиране или в колективни научни сборници. Документите посочват участието на Е. Гетова в *29 национални научни конференции* за периода 2014–2024 г. Повечето от посочените форуми са с международно участие, а на някои от тях доц. Гетова е съорганизатор. Представени са документи (във вид на служебни бележки) за участие в *7 научноизследователски проекта – 3 към Фонд „Научни изследвания“ и 4 международни*. Гетова е ръководител на *4 други проекта към ФНИ за подкрепа на международни научни форуми*, по които са финансирани няколко издания на ежегодните научни конференции на Филологическия факултет на ПУ „Паисиеви четения“. Доц. Гетова посочва членство в Съюза на учените в България и в Академичния кръг по сравнително литературознание. Към докумен-

тите за научноизследователска дейност са добавени неин превод от френски език на фрагменти от труд на Луи Леже, публикуван в сп. „Славянски диалози“, 2 авторски рецензии на Е. Гетова за научни монографии и 2 рецензии за предложени хабилитационен труд за настоящия конкурс („Петко-Славейковият журналистически XIX век“).

2. Кратки биографични данни

Елена Гетова завършва Софийския университет „Св. Климент Охридски“ като магистър със специалност Българска филология и втора специалност Френска филология през 1995 г. Следдипломната ѝ квалификация във Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ е последвана от докторантура по Българска възрожденска литература. От 2004 г. тя е асистент в ПУ, от 2005 г. е доктор по Възрожденска литература. От 2008 г. до настоящия момент тя е доцент в катедра „Българска литература и теория на литературата“ в ПУ. В периода 2015–2023 г. доц. Гетова е заместник декан на Филологическия факултет на Пловдивския университет. Преподавател е по детска литература, Възрожденска литература и Следосвобожденска литература във филиала на ПУ в гр. Смолян. В периода 2012–2015 г. е лектор по български език и литература в Департамента по славянски изследвания в Страсбургския университет, Франция.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Добре познавам отговорното отношение на Елена Гетова към преподавателската ѝ работа. Лекторатът в университета в Страсбург и поетите часове във филиала на ПУ в гр. Смолян разширяват тематичния обхват на основните ѝ лекционни курсове в ПУ, а това се превръща в естествена провокация за нови научно-изследователски полета, в които Е. Гетова влага изследователска енергия. Международните научни проекти, в които доц. Гетова участва със съвместна работа и ръководство на френски студенти, са насочени към стимулиране на техния интерес за изучаването на българския език и култура.

Доц. Гетова ръководи дипломанти, подготвя съвместни доклади и статии с френски и български студенти, работи активно с млади колеги в част от проектите, в които самата тя е участник. Двама от ръководените от нея в проектните им задачи и дипломните им работи студенти, са отличени в конкурса на ПУ за студент на годината. Тези номинации и награди са безспорно признание за ефективността на преподавателските усилия, вложени от доц. Гетова.

Вид учебно пособие, което ръководи работата на дипломантите филолози и хуманитаристи (полезно е и за докторанти) е сборникът „Дипломната работа. От рамките на регламен-

та до свободата на творчеството“, издание на Филологическия факултет на ПУ. Публикуваните в сборника текстове имат практическа полезност. Те изясняват отношенията научен ръководител – дипломант, същността на дипломните проекти, смисъла и перспективите, които те дават на младия изследовател. Елена Гетова участва в сборника със статията *„Пътят към/до библиотеката и книгата – възможен, преодолим, (не)задължителен (с оглед на създаването на дипломна работа)“*, която представлява научнообосновано практическо ръководство за работа с интердисциплинарната перспектива, обобщаваща взаимодействието литературна социология – академично писане – библиотечни изследвания. В статията е подчертано значението на де визо работата с източници като част от формирането на изследователска култура. Библиотеката се анализира не само като място за достъп до знания, а като семиотично и социокултурно пространство, което участва активно във формирането на научното мислене и стратегии.

От 2005 г. Е. Гетова е в състава на редакционния екип (вкл. отговорен редактор) на Научните трудове на Филологическия факултет на ПУ. Член е на редколегията на сп. „Славянски диалози“. С нейното активно редакторско участие и инициатива излизат няколко юбилейни сборника (в чест на проф. дфн Диана Иванова, на доц. д-р Юлия Николова, на проф. дфн Елена Каневска-Николова, на доц. д-р Златороса Неделчева-Белафанте и на 200-годишнината от рождението на Добри Чинтулов). Съставител и научен редактор е заедно с проф. дфн Любка Липчева-Пранджева на сборниците по научните проекти, в които участват съвместно (рък. проф. Липчева-Пранджева).

Научно-приложната дейност на доц. Е. Гетова е активна, целенасочена, с практически смисъл и резултатна с оглед на ясно видените и поставените задачи, които тя, като преподавател с дългогодишна практика, съумява точно да определи. Грижата на Е. Гетова за студентите и отговорността ѝ към тях, умерената ѝ настоятелност за усвояване на добри практики за учене, собственото ѝ позитивно отношение към преподавания предмет определят ефективността на преподавателския ѝ подход.

За повече от 20 години научно-изследователска работа Елена Гетова категорично очертава свои предпочитани изследователски полета, които са свързани с възрожденската периодика. Изобилието от изворов материал от вестници и списания, разнообразното им съдържание, жанровата и тематична пестрота на материалите в тях и на самите издания, създават множество възможни интерпретативни посоки в областта на периодичните издания. В научните изследвания на доц. Гетова преобладават теми, които са свързани с развитието на възрожденската журналистика и периодичния печат от втората половина на XIX в. Още първото

монографично изследване на Е. Гетова, озаглавено *„Журналистически езици на Възраждането. Българо-френски контексти“* (2005), поставя журналистическото слово в центъра на нейния научен интерес. Научните ѝ занимания след това разширяват и задълбочават вглеждането в избраните от нея спектри от тематичното разнообразие, предлагано от скоростно развиващата се през десетилетията на 60-те и 70-те години на XIX в. възрожденска периодика. Сред любимите на авторката възрожденски книжовници изпъква фигурата на Петко Славейков. Петко-Славейковото многожанрово и тематично авторско и редакторско присъствие в пресата представя живата панорама на българското възрожденско общество. В този смисъл, дори само около неговото журналистическо дело би могла да се състави историята на възрожденския обществен и културен живот. Темата „П. Р. Славейков“ дава възможност да бъде развита около знакови моменти за цялата възрожденска епоха – от „История славяно-българска“ (Славейков прави един от късните преписи на съчинението на Паисий Хилендарски), през образователния проект на Българското възрождане, през различните динамични обществено-политически и обществено-културни движения на българите. Толкова мащабно и разнообразно е делото на възрожденския книжовник, който основателно привлича и задържа научния интерес на Е. Гетова. Изследователският поглед на Е. Гетова съумява да интерпретира делото на Славейков в различни български контексти. Журналистът П. Р. Славейков е „герой“ в две от научните книги на доц. Гетова – *„Политически следи в езика на Възраждането“* (2018) и *„Петко-Славейковият журналистически XIX век“* (2022).

Ще се спра по-подробно на предложения за настоящия конкурс монографичен труд *„Петко-Славейковият журналистически XIX век“*. Книгата показва умението на авторката да сглоби от фрагменти цялостен сюжет за процесите в българската възрожденска журналистика, съсредоточавайки своите научни търсения върху мястото и ролята на един от най-активните участници в тях – Петко Славейков. С няколко представителни и с други не толкова известни материали на книжовника, публикувани във възрожденски периодични издания и разгледани в дванадесетте текста, които съдържа изданието, работата на Е. Гетова уплътнява познанието за един от най-активните възрожденски дейци. Славейков е и сред най-изследваните български автори, но аналитичният прочит на Е. Гетова убеждава във възможностите за още литературоведски и културологични интерпретации на журналистическото дело на поета.

Книгата на Е. Гетова започва с поставяне на философския въпрос за времето, за разминаването между точните календарни и променливите събитийни граници на периода от един век, за сходните процеси, които се наблюдават в Петко-Славейковия и в европейския XIX век. Първата част на книгата, онасловена „Векът, Европа, Журналистиката“, разполага ос-

новните проблемни полета, през които изследователската коментира текстове от журналистическия опит на книжовника. Следващите две части от монографията разглеждат вестник „Шутош“ и „други журналистически територии“. Културноисторическият и литературоведският подход на Е. Гетова към изследваните проблеми допълват и разширяват хоризонта на аналитично вглеждане в книжовното дело на поета публицист, във възрожденската журналистика, в особеностите на XIX в., в разбирането на понятието за време/век, в публичните диалози на Петко Славейков с Марко Балабанов и Любен Каравелов.

Първата част на монографичното изследване е насочена към *поетическите образи на времето във възрожденската поезия*. Акцентът е поставен върху темпоралните маркери – година, ден, миг, час, сезон – и символните, философски и културни значения, които те носят. Изследователската интерпретация на Елена Гетова поставя времето в контекста на поетическите концепции за настояще, съобразно философския модел на Джудит Шлангер. Работата по тази тема обхваща връзката между индивидуалното усещане за време и историческото му обвързване с ключови събития, културни референции (античност, Библия, митология), както и езиковите и метафорични средства за темпорална артикулация. Обоснована е тезата, че *представата за „настояще“ във възрожденската поезия е резултат от сложно взаимодействие между индивидуално, колективно и културно осмисляне на времето*. Използвайки *лингвистични, философски и културологични подходи*, трудът доразвива съществуващи тези за ролята на времето в поетиката на Възраждането. Изследването обогатява разбирането за поетическите механизми, чрез които се изгражда възрожденският светоглед, както и за символиката на времето в контекста на национално и културно пробуждане.

Монографията поставя във фокус още един едва изследван аспект от културната история на Възраждането – *ролята на хумористичната преса като изразител на социокултурна идентичност и публична легитимация*. Защитена е тезата, че *външният вид и графичните решения на ранните хумористични вестници не са случайни, а съзнателно изградени стратегии за културна видимост и влияние*. Приложен е *интердисциплинарен анализ*, който обединява медийна теория, визуален анализ и културна история. На базата на конкретни примери се доразвиват и обогатяват съществуващи виждания за ролята на пресата през Възраждането, като се подчертава специфичната роля на хумористичните издания. С втората и третата си част изследването допринася за по-задълбоченото разбиране на *българската преса като културен и политически фактор*, и разкрива как хуморът служи като инструмент за легитимация на нови социални норми и участници на обществената сцена.

Анализът, заключенията и цялостната структура на монографичното изследване ясно показват, че приносите са *лично дело на кандидата*. В текста липсват следи от механично компилиране и се демонстрира оригинално мислене и новаторски подход към материала.

В различни периоди от своето научно творчество доц. Елена Гетова насочва вниманието си към средишни проблеми и автори, които се възприемат като „жалони“ в българския литературен процес (Йордан Йовков, Елин Пелин). Интересно от гледна точка на разширяване на *сравнителните анализи между българската и френската литература* е изследователското тълкуване на доц. Гетова в публикациите ѝ върху цикъла разкази на Елин Пелин „Под манастирската лоза“. Чрез изследване на мотиви, структури и повествователни стратегии авторката надгражда вече съществуващи предположения за влиянието на френската литература върху българската класика. Анализът въвежда иновативна перспектива в изследването на влиянията и трансформациите в българската литература чрез конкретен межкултурен пример (връзката А. Франс – Е. Пелин). Той допълва изследователския интерес в родното литературознание към други литературни двойки (например Вазов – Юго или Яворов – Верлен). Тезата на Е. Гетова, че „Под манастирската лоза“ не е пасивен подражателен жест, а *активна културна и творческа адаптация*, се развива и защитава чрез прецизен интертекстуален анализ. Приложена е съвременна интертекстуална методология с акцент върху трансформациите, а не върху статичното влияние, която е сред модерните тенденции в литературознанието. Изследването предлага обоснован и аргументиран прочит на влиянието на западноевропейския модел върху българския разказ от началото на XX век.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

1. Научноизследователската дейност на доц. Елена Гетова се отличава със *систематичност, аргументираност и личен принос*, както в избора на обектите на изследване, така и в интерпретациите. Работата ѝ разкрива *високо равнище на теоретична подготвеност*, както и следването от авторката на *самостоятелна изследователска линия*.
2. Част от публикациите са отпечатани в *рецензирани издания с академичен престиж*.
3. В преподавателската и научно-приложната си работа доц. Елена Гетова показва ангажимент към различни нива на реалния образователен процес и *успешно участва в комуникативната ситуация „учител – ученик“*.

4. Задължителният в документите за конкурса *списък с цитирания съдържа необходимите като брой и престиж цитирания* в издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, а също и в монографии и колективни томове с научно рецензиране.
5. Разгледаната монография и останалите изследвания на Елена Гетова, представени на настоящия конкурс, затвърждават нейния профил на учен в областта на хуманитаристиката. Респектиращи са *характерните за изследователския ѝ подход обширната аргументация и солидно подкрепени изводи*, с които тя защитава научните си тези.

Документите и материалите, представени от доц. д-р Елена Славова Гетова *отговарят на всички* изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса, Елена Гетова, е представила *значителен* брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“ и след конкурса за „доцент“. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, Научната и преподавателската квалификация на доц. д-р Елена Гетова е несъмнена. Постигнатите от Елена Славова Гетова резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на минималните национални изисквания, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, убедено давам своята *положителна оценка* и препоръчвам на уважаемото Научно жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Филологическия факултет за избор на Елена Славова Гетова на академичната длъжност „професор“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ в област на висше образование 2. *Хуманитарни науки*, професионално направление 2.1. *Филология (Българска литература – Възрожденска литература)*.

27 юли 2025 г.

Рецензент:

(Доц. д-р Николета Пътова)

